

Předmluva

Mnozí znají hory z dovolené, letní turistiky či zimního lyžování a snowboardování. Svět hor má ale i své stinné stránky – prudké změny počasí, nehostinnost a nepřístupnost. Se vzrůstající nadmořskou výškou se zhoršují životní podmínky. Přesto tu najdeme rostliny i živočichy a také člověka s hospodářskými zvířaty a užitkovými plodinami. Odhaduje se, že v horách žije asi 700 milionů lidí.

Tento díl encyklopedické řady CO-JAK-PROČ ukazuje osobitost a mnohotvárnost horského světa. Snaží se vysvětlit, jak hory vznikají, co je pro ně charakteristické, jak se mění. Zabývá se zvládnutím horského podnebí, uvádí zajímavosti ze života obyvatel hor. Charakter mnoha horských oblastí je v sou-

časné době velmi ovlivněn působením člověka. V horách lidé provozují zemědělskou výrobu, odedávna tu těží nerostné suroviny, budují zde vodní elektrárny a pro zprůchodnění přírodních bariér stavějí silnice, mosty a tunely. Důležitým zdrojem příjmů se stala horská turistika.

Životní prostředí hor je však značně citlivé. Bezohledný cestovní ruch okrádá zvířata o úkryty, je příčinou zvýšeného lavinového nebezpečí, v údolích dochází k záplavám, tání ledovců, mizí zásoby pitné vody. Proto má člověk důležitý úkol – chránit hory.

Vedováno Rálfovi a Mire

Městská knihovna
knih. 27 odd. 3

K 12159

Kla ex. 10

SVAZEK 3

AUTORKA: Hanka Huber
LKTOROVANÍ A DOPLETENÍ: RNDr. Jan Kopp, Ph.D., Mgr. Tomáš C. Kučera
PŘEDKLAD: Mgr. Martina Komendová
ILUSTRACE: Marlon Wip, Zoltán Kliment – s. 32 (Ota)

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: PhDr. Radovan Lovčík
JAZYKOVÁ ÚPRAVA: Mgr. Lišie Petříčková

SAZBA ČESKÉHO ZPRACOVÁNÍ: Mladá Hartová
Použití obrázkových materiálů

FOTOGRAFIE: Alpine Ascents International / M. Lepistö – s. 40–41; Carstens, Z. Jevný / Tessler Verlag – s. 2, 5, 9–11, 35–37, 19–20, 23, 32, 37, 40–41; (Montblanc) – s. 42–43, 47–48; BPK, Berlin – s. 25 (pozadí); web centre.edu – s. 25; Corbis, Düsseldorf – s. 7–9, 11, 17–19, 23–25, 28, 30, 24, 36, 38–39, 45–47; Gesellschaft für Ökologie, München – s. 14 (Wolfgang Zangl); Hanka Huber / Untermächting – s. 15, 24, 26, 33; Ewald Klotzowski, Braunschweig – s. 37; RNDr. Jan Kopp, Ph.D. – s. 24–27; Mgr. Pavel Mendlík – s. 13; Mountain Wilderness, Janina, www.mountainwilderness.de – s. 26–27; Picture Alliance, Frankfurt – s. 6, 8–13, 15, 17, 25, 27–29, 29, 31–36, 38–41, 43–45, 48; Semmling Gesellschaft / Ökol. Foto, Jung, München – s. 14; Wildlife, Hamburg – s. 14, 47.

FOTOGRAFIE NA OBALCE: Archiv Tessler Verlag / Lynx, BPAK, o.p.s.; B. Opat; Picture Alliance, Frankfurt (vřáb); Corbis, Düsseldorf (horolezec).

Vydáno Nakladatelství Fraus, Cpeřtova 8, 30251 Pízen, www.fraus.cz, www.cojakproc.cz

Printed in the Czech Republic

Copyright © 2005, Tessler Verlag, Nürnberg, Germany

© 2005, Nakladatelství Fraus, Pízen

1. vydání

Všchna práva Reprodukce a rozšiřování díla nebo jeho části jakýmkoli způsobem jsou bez písemného souhlasu nakladatele zakázány, s výjimkou případů zákonem výslovně stanovených.

ISBN 80-7238-465-1

Obsah

Vznik a stavba hor

Jak vznikají hory?
Co se stane, když se stlačí vrstvy horniny?
Existují hory také pod vodou?
Z čeho jsou hory složené?
Pohoří na mapě světa
Jak hory zanikají?
Zvátávání vápence

Oheň a led

Proč některé hory chrlí oheň?
Kde se vyskytují sopky?
Co je to horský ledovec?
Ledovcové trhlíny
Kde se vyskytuje věčný led?

Život v ledu

Budou v Alpách ledovce ještě za sto let?
Jak vznikají laviny?

Slunce, vítr a dešť

Je podnebí v horách jiné než v nížinách?
Řídký vzduch

Co je to vysoková nemoc?
Proč se počasí v horách tak rychle mění?
Jak vznikají horské a údolní větry?

Ozáření vrcholů – „alpská záře“

Inverzní počasí

Co je to fén?

Rostliny v horách

Jakými vegetačními stupni procházíme na cestě k vrcholů?
Co je to horní hranice lesa?

Jaké květiny jsou typické pro Alpy?
Jak přžívají rostliny v horách?
Život v suti

Mohou žít rostliny na kamenech?

Co je páramo a pupa?

Stříbrné meče a obrovští mniši

Pohádky, mýty a sídla bohů

Drací a saně
Bohové a posvátné hory
Věti – sněžný muž
Pohádky

Živočichové v horách

4 Jak se živočichové přizpůsobují drsnému horskému klimatu?
5 Proč svišť píská?
6 Jací ptáci žijí v Alpách?
7 **Supi ve vysokých horách**
8 Proč umějí kamzíci a kozorožci tak dobře šplhat?
9 Jak se velbloudi dostali do And?
Které šelmy loví v horách?

Lidé v horách

11 Kdy lidé osldlil hory?
12 Jaký význam mají horské pastviny pro lidi v horách?
13 **Horské pastviny jako součást kulturní krajiny**
14 Kdo byli Inkové?
15 **Železnice v horách**
16 Jak lidé přecházejí hory?
17 Jak žijí lidé v Himalájích?
17 **Jakové**

Sport a rekreace

17 Od kdy lidé jezdí za odpočinkem do hor?
18 Jaké druhy sportů jsou typické pro léto?
18 Co nesmí chybět na horské túře?
19 **Horolezecké vybavení**
19 Jaké druhy sportů se provozují na sněhu?
19 Od kdy existují lyže?

Až na hranice svých možností

20 **Osmitisícovky**

Přírodní zdroje hor

21 Jsou v horách zásoby vody?
22 Jak funguje vodní elektrárna?
23 Jaké suroviny se nacházejí v horách?

Ochrana hor

24 **Záchrana hor**

25 **Rejstřík**